

УДК 332.7;330.145.5

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ З ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

О. Чумаченко, асистент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ключові слова: охорона земель, земельні ресурси, землеохоронні заходи, землевласник, землекористувач.

Висвітлено проблему раціонального використання та охорони земельних ресурсів країни. Наведені пріоритетні напрями реалізації заходів з охорони земель на основ програмно-цільового підходу. Визначені джерела фінансового забезпечення визначених землеохоронних заходів та їх виконавці.

Постановка проблеми. Вирішення проблеми раціонального використання та охорони земель є одним із найважливіших завдань держави та суспільства. Держава відіграє важливу роль у проведенні політики, спрямованої на збалансоване забезпечення потреб населення й галузей економіки у земельних ресурсах, раціональне використання та охорону земель, захист їх від виснаження, деградації, забруднення, збереження ландшафтного і біологічного розмаїття та створення екологічно безпечних умов проживання населення й провадження господарської діяльності.

Важливе завдання держави у сфері охорони земельних ресурсів – розробка та реалізація загальнодержавних і регіональних програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам раціонального використання та охорони земельних ресурсів в Україні присвячені праці багатьох відомих учених, а саме: Д.І. Бабміндри, А.С. Даниленка, Д.С. Добряка, О.П. Канаша, В.М. Кривова, А.Г. Мартина, І.А. Розумного, П.Т. Саблука, О.Г. Тараріко, А.Г. Тихонова, В.М. Трегобчука, А.М. Третяка, М.А. Хвесика, М.К. Шижули, В.В. Юрчишина. Незважаючи на досить велику кількість проведених досліджень, пов'язаних з вивченням питань щодо раціонального використання земельних ресурсів та їх охорони, існує значна кількість дискусійних питань, особливо за реалізації землеохоронної політики, які потребують подальшого розгляду, вивчення та науково обґрунтованого підходу до їх вирішення.

Постановка завдання. Висвітлення проблем у сфері використання й охорони земель, а також шляхів їх комплексного розв'язання, що можливо на основі програмно-цільового підходу.

Виклад основного матеріалу. Виходячи із засад соціально-економічної політики держави на найближчий період, для подолання кризового стану у сфері використання й охорони земель необхідно вжити превентивних заходів. Ця проблема потребує комплексного розв'язання, що можливо на основі програмно-цільового методу, який забезпечує впровадження передових технологій, а також системного підходу до еколого-економічного обґрунтування і механізму реалізації,

узгодження обсягів наявних земельних ресурсів з їхньою потребою для розвитку економіки.

Наміри й потреби використання земель України загалом та окремих її регіонів визначено у загальнодержавних програмах. Вони передбачають необхідність значного зменшення площі ріллі й виробничих територій з передачею вивільнених земель для інших видів використання й збільшення площі природно-заповідного та іншого природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого та історико-культурного призначення, а також житлової та громадської забудови за зростання ефективності використання земель населених пунктів.

Заходи щодо підвищення родючості ґрунтів, які є стратегічним напрямом, передбачені Національною програмою охорони родючості ґрунтів [1]. Найскладнішою проблемою є зменшення техногенного навантаження в промислових районах, де зосереджена надмірна кількість великих промислових підприємств [4].

Проблеми, що мають місце у сфері використання та охорони земель, потребують невідкладного розв'язання. Ефективна реалізація положень програми безпосередньо залежить від обсягів фінансування заходів щодо використання й охорони земель. Для фінансування заходів, крім коштів Державного бюджету України та землевласників і землекористувачів, потрібно залучати й кошти місцевих бюджетів, для чого на місцях необхідно затвердити відповідні заходи щодо виконання програми [2; 3].

На основі науково обґрунтованих пропозицій, викладених у проекті Загальнодержавної програми використання та охорони земель України, здійснено визначення комплексної системи заходів щодо раціонального використання та охорони земель в Україні, а також обсягів її ресурсного забезпечення у сучасних умовах, зокрема, щодо напрямів виконання, джерел фінансування та відповідальних виконавців. Уточнення показників проводили на основі індексів цін на будівельно-монтажні роботи за видами економічної діяльності, що дало змогу актуалізувати відповідно до сучасних умов обсяги необхідних видатків на облаштування та будівництво протиерозійних гідротехнічних споруд і ставків, терасування схилів, здійснення інших протиерозійних заходів [1].

Поетапну реалізацію запропонованого комплексу взаємопов'язаних організаційних, правових, еколого-економічних та інших заходів розглядають як передумову локалізації та зупинення процесів деградації земельних ресурсів, мінімізації проявів ерозійних процесів, забезпечення стійкого нарощування біоресурсного потенціалу земель сільськогосподарського призначення та підвищення економічної ефективності їх використання. Державні та регіональні органи одержать у своє розпорядження сучасний ринковий інструментарій для регулювання модернізації виробничого процесу, цільові фінансові ресурси для розв'язання успадкованих і нових землеохоронних проблем, у тому числі в екологічно депресивних регіонах, повномасштабної реалізації загальнодержавних, регіональних та галузевих програм використання й охорони земель.

Висновки. Отже, реалізація зазначених заходів має стати складовою діяльності щодо забезпечення екологічної рівноваги, соціальної стабільності,

національної безпеки країни. Зрештою, здійснення цієї стратегічної програми сприятиме просуванню України до європейської спільноти як держави, що виконує свої міжнародно-правові зобов'язання в галузі охорони навколишнього природного середовища. На жаль, із роками спостерігається негативна динаміка зростання вартості землеохоронних заходів, що свідчить про неефективну сучасну систему охорони земель. Постійна економічна нестабільність держави не дає змоги давати втішні прогнози щодо фінансування заходів стосовно збереження ґрунтового покриву. Аналізуючи розрахунки, неважко помітити, що надалі вартість таких заходів підвищуватиметься й усе більші площі земель деградуватимуть і втрачатимуть інвестиційну привабливість.

Бібліографічний список

1. Розробка Загальнодержавної програми використання та охорони земель : звіт про науково-дослідну роботу (заключний) / Ін-т землеустрою УААН. – К., 2004. – 106 с.
2. Про охорону земель : Закон України, прийнятий 19 червня 2003 року № 962-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
3. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України, прийнятий 25 червня 1991 року № 1264 – XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
4. Державна земельна політика в Україні (робочі матеріали) : круглий стіл "Стан і стратегія сучасної земельної політики в країні" / Центр Разумкова. – К., 2009.

Чумаченко А. Эколого-экономическая эффективность внедрения мероприятий по охране земельных ресурсов

Обоснована проблема рационального использования и охраны земельных ресурсов страны. Приведены приоритетные направления реализации мероприятий по охране земель на основе программно-целевого подхода. Определены источники финансового обеспечения определенных землеохранных мероприятий и их исполнители.

Ключевые слова: охрана земель, земельные ресурсы, землеохранные мероприятия, землевладелец, землепользователь.

Chumachenko A. Ecological and economic efficiency of introduction of actions from protection of land resources

The problem of rational use and protection land resources. Documented data priorities for implementation of measures for protection of land-based program - targeting approach. Sources of financial support identified land protection events and performers.

Key words: land protection, ground resources, the land protection actions, the land owner, the land user.